

Virtuális klubélet

► Hétfőnként 18 órától rendszeresen találkozunk a Zoomon. Április 26-án folytatódott együttműködésünk a Magyar Zsidó Múzeummal, ezúttal Bánfalvi-Orosz Eszter előadását hallgattuk meg Herend zsidó örökségéről. Az izgalmas családtörténet, a lenyűgöző – zsidó vonatkozású – porcelántárgyak számos személyes emléket előhoztak a résztvevőkben. További részletek a 3. oldalon.

300. szám

Ünnepel a Hitközségi Híradó

PASTERNAK ANTAL

Vezetőségi gyűlésről jöttem haza a Menházból 1996 tavaszán. Megbeszéltük a júniusi mártírmegemlékezés szervezését, lebonyolítását, az aktuális feladatokat. A gyermekeim nagy érdeklődéssel hallgatták beszámolómat. Andris az ágyon ült, mellette egy A3-as világoskék papírlap hevert. Ekkor kipattant fejből az ötlet, mi lenne, ha kiadnánk egy hírlevelet a hitközség tagjainak tájékoztatására. Számítógépünk már volt, nekifogtak az ötlet megvalósításának. Így készült el az 1996 júniusi emléknaphoz az első szám, ezután a lap Hitközségi Híradó – Spravodaj néven havonta megjelent. A szerkesztők a későbbiekben segítséget kaptak informatikai szakember barátunktól Piczek Ferencről.

Eleinte személyesen hordtuk szét az újságot a városban, a távolabb lakóknak autóval vittük házhoz a lapot. A messze élőkhöz postán jutott el a kiadvány Szlovákia és Magyarország különböző településeire, a világ minden tájára a Komáromból elszármazottakhoz.

Az otthoni nyomtatást a bolti fénymásolás, majd a nyomdai megjelenés váltotta, először a Silvester, majd a Nec Arte cégnél, ahol már színesben készül a mai napig is a havilap Saláth Richárd tördelészerkesztő közreműködésével.

Folytatás a 3. oldalon.

Savuot a Tóraadás ünnepe

Savuot ünnepe az idén május 16-án, vasárnap este naplementekor kezdődik. Május 17-én és 18-án főünnepek vannak. Ezekon a napokon a komáromi zsidó temető nem látogatható és hitközségünk irodája zárva tart. ◀

Szerkesztői gondolatok

Nyári melegben várjuk a Mártírnapi utca kapujában. 1996 júniusát írjuk, bátyámmal 17, illetve

PASTERNAK ANDRÁS

15 évesek vagyunk. Minden család kezébe három-három összetűzött lapot adunk, a papír egyik oldalára van csak szöveg nyomtatva. Két magyar, egy szlovák, ez a Hitközségi Híradó – Spravodajca (pontosabban akkor még Spravodaj) első száma. Újságírókat játszunk, tudósítunk a közösség történéseiről, nincsenek terveink arról, hogy meddig, csak pötyögünk a billentyűzeten hónapról hónapra. A 4-5. szám környékén ülünk Piczek Feri-nél, tördelés közben arról elmélkedik, milyen lesz majd a kiadvány ötvenedik, századik száma, csak mosolygok rajta, s arra gondolok, hol lesz addigra a Hitközségi Híradó. Kamaszos véleményemet kicsit értetlenkedve hallgatja Feri.

Április 30-a van, friss negyvenévesként a 300. szám szerkesztői gondolatait gépelem. A h-á-r-o-m-sz-á-z-a-d-i-k betűzőm ki újra a fejemben. Ki hitte volna, no, én biztos nem! „Feri bácsinak” igaza volt! – vonom le a következtetést.

Akkor most írni kéne valami igazán velőset, meghatót, jubileumhoz méltót. Valami olyat, amit még nem publikáltunk a századik, a kétszázadik hónapnál. Töröm a fejem, egy szó jut az eszembe: KÖSZÖNET! Köszönet azoknak, akik a kezdetektől hittek a nyomtatott vagy elektronikus szó erejében, az alkotótársaknak, akik az indulástól vagy az út egy-egy szakaszán gondozták a kiadványt.

Folytatás a 3. oldalon.

Közösségi mozaik – kép(ek) a hitközség múltjából –

► Scheiner Péter, Zürichben élő hittestvérünk a 90-es években forgatott először a Hitközségi Híradó szerkesztőivel. A feleségével, Susival közösen rendezett dokumentumfilm néhány képkockáját küldte el Olvasóinknak, a 300. lapszám megjelenésének alkalmából. A QR-kód segítségével megtekinthető a jelenet, amely során az újság szerkesztésének kulisszatitkairól mesél Paszternák András és Tamás. A filmen a fénymásolt, fekete-fehérben nyomtatott lapszámok jelennek meg, látható a régi számítógép, melyen az első évfolyamok íródtak. Néhány rovat a kezdetektől, 1996-tól velünk van, egyes sorozatok hosszú éveken át jelentek meg folytatásban hasábjainkon. Köszönjük a múltidézést! A kiadvány már digitalizált számai ezen a linken érhetők el: <https://kehreg.com/hitkozsegi-hirado-spravodaj/>.

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

Cím: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia
IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatinova 33, 94501 Komárno
vagy

IBAN: SK525200000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Hitközségi Híradó – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja, alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő:** Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak:** Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő:** Saláth Richárd, **olvasószerkesztő:** Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomtatás:** Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH címe:** Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel.: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO:** 34073400. Alapítva 5756-ban. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

Faliújság rövid hírek

A hitközséget, a Shalom klubot és a Hitközségi Híradót Szalai Vilma, Alexander Wohlstein (Pozsony) és anonimitásukat kérő adományozók támogatták. Köszönjük!

A Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt-től a napokban kaptuk a hírt, hogy az idén 125 éves zsinagógánk felújítása, nyertes pályázatunknak köszönhetően folytatódhat. A részletekről folyamatosan beszámolunk majd lapunkban.

Tovább folytattuk pályázataink elszámolását, illetve új pályázatok beadását programjainkra.

Könyvtárunk továbbra is nyitva tart, a kölcsönzésre előzetes egyeztetés alapján van lehetőség. Jelentkezni a kile@menhaz.sk címen vagy a 7731-224-es számon lehet.

Gyászjelentés

Mély megrendüléssel fogadtuk a hírt, hogy közösségi programjaink gyakori látogatója, lapunk olvasója, a lévai zsidó örökség gondozója **Saláti Erzsébet** elhunyt. Emlékét, a régió eltűnt közösségeinek hagyományait ápoló tevékenységét sosem feledjük. A gyászolók fájdalmában osztozunk! ◀

**a Komáromi Zsidó Hitközség,
a Hitközségi Híradó szerkesztői**

Támogatóink / naši sponzori:

„Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín“

Hétfőnként együtt vagyunk Mi történt az online klubban?

Az elmúlt hetekben is rendszeresen találkoztunk az Ajvé, hétfői klubunk keretében a világhálón. A helyi közösség tagjai, szimpatizánsai mellett, rendszeresen csatlakoznak hozzánk a környező hitközségekből és többen távolban élők közül is.

Miklós Dóri, a Zsblog.hu bloggerének Szabadságból szabadságba című előadásából tanultunk a pészachtól savuotig vezető útról április 5-én. Az ómerszámlálás időszakának történetében, hagyományai mélyedhetnek el az érdeklődők. A prezentáció után számos kérdés

merült fel a hallgatóság körében a tradíciókkal kapcsolatban.

Pészach főünnepé miatt, április 29-én a 18 órás program elmaradt, 20 órától egy rövid személyes beszélgetésre találkoztunk azokkal, akik nem szerették volna kihagyni ezt a hétfőt sem.

Április 12-én Izrael 73. születésnapját ünnepeltük, Mondschein Orna bevezető, az ország létrejöttét, az első alija hullámok történetét bemutató előadását követően Neiger-Fleischmann Miriam és testvére Stav Yhudit, Holczer Pali, Weisz Yossi és Mondschein Yossi osztotta meg velünk, mit jelent számára, izraeliként Yom Hazikaron, az emlékezés és Yom Haatzmaut, a függetlenség napja. A meghatározható gondolatokat egy az országhoz kapcsolódó kvízzjáték követte.

Veró Tamás budai főrabbiával április 19-én a virtuális közösségszervezés kihívásairól, eredményeiről beszélgettünk. Vendé-

günk a Frankel körzet tapasztalatait összegezte, átfogó képet nyújtva a sokszínű online programokról, a különböző generációkat megszólító kezdeményezésekről.

Április 26-án folytatódott együttműködésünk a Magyar Zsidó Múzeummal, ezúttal Bánfalvi-Orosz Eszter előadását hallgattuk meg Herend zsidó örökségéről. Az izgalmas családtörténet, a lenyűgöző – zsidó vonatkozású – porcelántárgyak számos személyes emléket előhoztak a résztvevőkben.

A közös tanulások után, minden alkalommal elbeszélgettünk az online klub résztvevőivel, meghallgattuk mi minden történt Komáromtól Nagykanizsán át Kassáig, Dunaszerdahelytől Pozsonyig, Budapestig és Izraelig, Svájcig. ◀

PA

Pavel Traubner 80 éves

Május 2-án ünnepelte 80. születésnapját Pavel Traubner neurológus, a Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetségének tiszteletbeli elnöke, aki többször volt vendégünk Komáromban. Közösségünk nevében további jó egészséget és hosszú életet kívánunk! Bis 120! ◀

Ünnepel a Hitközségi Híradó

Folytatás az 1. oldalról.

A kezdetektől két nyelven, magyarul és szlovákul jelenik meg a hitközség sajtóterméke. A nyelvi korrektúrában és a fordításokban: Padlovics Ágnes, Paszternákné Kertész Zsuzsanna, Potok Katalin és Vadász Magda működött, működik közre.

A Komáromi Zsidó Hitközség összesen 230 éves, a háború utáni korszak utolsó 25 éve kiemelkedő időszak, melyet részletesen dokumentált a Hitközségi Híradó. Ha valaki évtizedek múlva kutatja majd történetünk ezen szakaszát, könnyű dolga lesz, beszámolókat olvashat a kulturális és vallási programokról, épületeink megújulásáról, az emléktáblák elhelyezéséről, a közösségi élet fontos mozzanatairól.

Köszönet a hitközség mindenkor vezetőségének, a lap támogatóinak, szerzőinek, munkatársainak és olvasóinak, nem utolsósorban két szerkesztőnek Tominak és Andrisnak. Azt szokták mondani, hogy egy közösségben egy lelkes tag is csodákat tehet, nálunk ez megduplázódott, a két programkoordinátorunk ötletei színessé varázsolták az elmúlt esztendőket hitközségünkben.

Kívánom, hogy még sokáig olvashassuk erőben, egészségben a Hitközségi Híradót! ◀

Folytatás az 1. oldalról.

Azoknak, akik cikkeket írtak, fordítottak, korrektúráztak, tördeltek, fotóztak, személyesen vitték házhoz a lapot, a postára adást készítették elő, támogatták a megjelenést. Az előző kerek lapszámokban még neveket soroltunk ezen a ponton, háromszáz hónap után biztosan kimaradna valaki, így bele sem kezdünk. Csapatmunka ez a javából! A legnagyobb köszönet természetesen az OLVASÓKNAK jár, akik kibontják a borítékot, megnyitják az e-mailt, beleolvasnak a HH nekik íródott hasábjába, akik közül sokan féltve őrzik még a kezdeti, fénymásolt, fekete-fehér lapszámokat. Ma sem tervezünk hosszú távra, amíg erőnkben telik „összedobjuk” az újságot. Tördelők, Saláth Ricsi – akinek áldásos munkája nélkül biztos nem ebben a formában jelenne meg a kiadvány – morcos lesz, mert már 1710 karakternél jár a Szerkesztői gondolatok, de a 300. számnál, ennyi talán belefér. ◀

Dr. Lipscher Mór komáromi kórházigazgató, sebész-főorvos élettörténete – 1. rész

Apai nagyanyám nővérének férje Dr. Lipscher Mór korának híres sebészorvosa volt. Évekkel ezelőtt felkutattam az elpusztított család történetét, melynek rövidített változatával szeretném megismertetni az olvasókat.

Dr. Lipscher Mór 1870. március 29-én a Trencsén megyei Čadcán született. Édesapja; Dr. Lipscher Kálmán čadcai járási orvos, Lipscher Markus és Kohn Sarolta tizenhat gyermeke közül tizedikként született 1842. október 20-án, és 73 évesen 1913. január 18-án hunyt el Komáromban, Nagybiccsén temették felesége mellé. 1867-ben kötött házasságot Roth Annával (Máriatölgyes 1842. október 20. – Nagybicse 1910. október 18.). Nyolc gyermekük született; másodikként Lipscher Mór. Alsó iskoláit Nagybiccsén, majd a 105 km-rel távolabbi Körmöcbányai M. kir. Állami Főreáliskolában végezte. Kitűnő tanuló volt, felsőbb osztályokban tandíjmentességet, jutalomkönyveket kapott. Tanulmányait az 1887/88. tanévben jeles eredménnyel fejezte be.

Egyetemi tanulmányainak kutatását a budapesti Semmelweis Egyetem Levéltárában végeztem, mely az egykori nagyszombati, majd budapesti tudományegyetemi orvoskar iratanyagát őrzi. Lipscher Mór az 1889/90 tanévtől volt a budapesti orvosegyetem hallgatója; a kor legkitűnőbb professzorai tanították. 1890-1893 között külföldi egyetemeken; Bécsben, Berlinben, Prágában tanult a legjobb professzoroktól, majd Budapesten 1894. szeptember 29-én Hógyes Endre ny. rendes tanár által egyetemes orvosdoktorrá felavattatott.

Tizenhat jelentkező közül díjazatlan műtőnövendék állást nyert a II. számú sebészeti tanszékhez (Rókus kórház), Dr. Réczey Imre professzor gyakornoka. 1899 évtől a Dr. Herczel Manó magántanár vezetése alatt álló Szent István kórház (Üllői út) sebészeti műtőorvosa.

Az első agyműtétet 1884-ben az angol Rickman Godler, az első magyarországi agydaganat-műtétet Dr. Lipscher Mór operálta 1900. augusztus 1-én a budapesti Szent István Kórház sebészeti műtőjében. Az első tudatos, agydaganat eltávolítását célzó koponyafeltárást Magyarországon e napon került sor, a másodikra 1900. augusztus 24-én. Mindkettő sikeres műtét

Dr. Lipscher Mór nevéhez fűződik, mellyel beírta nevét az orvostörténetbe.

Műtéteiről a Budapesti Királyi Orvosegyesület Sebészi osztályának ülésin is beszámolt, írásai megjelentek a kor valamennyi jeles orvosi lapjában, évkönyvekben. A Budapesti Hírlapban olvasható 1901. augusztus 25-én, hogy jubileumot ünnepeltek a Szent István Közkórházban, Herczel tanár osztályán: Lipscher Mór dr. a századik hasfelmetszést végezte, mely a legmerészebb operáció.

A XIX. század utolsó éveiben Komárom közkórháza oly szomorú képet nyújtott, hogy új kórházépület felállítása elkerülhetlenné vált. Két földszintes ósrégi ház nedves odúiban gyógyították a betegeket. Két kórháza; a férfikórház a szikvízgyár helyén, és a női kórház a főgimnázium helyén száználmas látványt nyújtott. A város 1896-ban tervpályázatot írt ki, miután a kórház mai telkét a város közönsége megvásárolta. Az 1900-ban megkezdett építkezést 1902 nyarán fejezte be Hegyi Ferenc építészvállalkozó, és 1900. szeptember 1-én átadták a 150 ágyas „Emberszeretet” közkórházat, mely az emeletes főépületen kívül két pavilonnal is rendelkezett elmebajosok és fertőzőbetegek részére. A kórházigazgató mellett két főorvos és két segédorvos működött, valamint két orvosgyakornok és az ápolószemélyzet. Az I. világháború alatt a kórház befogadóképességét 250 ágyra emelték.

Dr. Bányai Lipót a komáromi közkórház első igazgatója, a sebészeti osztály élére keresett alkalmas szakembert. Több pályázó közül Sárközy Aurél főispán 1902 szeptembertől a fiatal Dr. Lipscher Mór nevezte ki műtő főorvossá. Komáromba érkezése előtt műtéteket egyáltalán nem végeztek, de a régi kórházban a szükséges felszerelés teljes hiánya miatt nem is végezhetek. Dr. Lipscher kitaró és küzdelmes munkával tudta csak megnyerni a lakosság bizalmát, aminek bizonyítéka, hogy a műtétek száma – mely eleinte évenként 250-300 között ingadozott – 25 év múlva meghaladta az ezret!

Dr. Lipscher javaslatára 1903-ban a város beszerelte az első röntgen felszerelést. A betegek messze földről, az egész vármegye területéről keresték fel a kórházat, és műtéteinek csakhamar híre ment. Nagy tudása nemcsak a betegeknek, és a komáromi közkórháznak gyümölcsözőt, hanem az orvostudománynak is. Több alkalommal mutatott be érdekes eseteket orvos kollégáinak, rendszeresen jelentek meg írásai orvosi folyóiratokban. Hivatásának élt, még társadalmi mozgalomban sem olvassuk nevét, mert ezekből elfoglaltsága miatt kikapcsolódni volt kénytelen. Munkabírása oly nagy volt, hogy amikor a késő éjjeli órákig operált – már az asszisztencia dőlt ki mellőle. Érdekes és ritka, hogy balkezevel használta a sebészi szikét!

Ezidőben a Nádor utcában lakott. A város kulturális rendezvényeit felülfizetésekkel támogatta, tagja volt a Szent Benedek rendi katolikus főgimnázium diáksegítő egyesületének, évtizedeken át anyagilag támogatta az ételmezési akciókat, melyeknek keretében ebéd-vacsora és heti ételmezésben részesítettek vidéki, helybeli tanulókat. Könyvajándékaival gyarapította a tanári könyvtárat.

Az 1903 májusi eljegyzési hírért Adler Margit kisasszonnyal három fővárosi lap is leköszölte. ◀

*Dr. Wágnerné Mohácsy Erzsébet
(Folytatjuk.)*

Zsidó hagyományok Pápán

Interjú Schmidt Orsolyával – 3. rész

Az idősödő hitközségi vezetés és tagság munkájának segítése jelentette az első lépéseket egy új közösségi forma létrejöttében. Az egyesületet 14 alapító tag hozta létre, működését közel 30 fővel kezdte meg. Ahogy az későbbi tevékenysége során is jellemzi – a tagfelvételnél nem volt elvárás, hogy zsidó gyökerekkel rendelkezzen az, aki részt kíván venni a szervezet munkájában.

A hagyományörző, értékteremtő, kulturális tevékenységhez való csatlakozás felekezeti hovatartozás nélkül várta az érdeklődőket – ez jellemzi az egyesületbe való belépést napjainkig. Az egyesület megalakulásakor Dr. Zsengellér József egyetemi tanár töltötte be az elnöki tisztséget, aki akkor a Pápai Református Teológiai Akadémia rektorhelyettese, valamint az Ószövetségi Tanszék vezetője volt. Személye nem csak a szakmai és tudományos háttérét erősítette meg a civil szervezet tevékenységének, hanem egyúttal biztosította is a vallások közötti párbeszédet.

(Felhasznált irodalom: JAKAB Réka (2013) Pápa város zsidó közösségének társadalom- és gazdaságtörténete 1748–1848. Doktori disszertáció, ELTE BTK, Budapest.; KOMORÓCZY Géza (2016) Pápa, zsinagóga: orthodoxok és „felvilágosultak” birkózása. REGIO 24. évfolyam 2. szám pp. 158–193.)

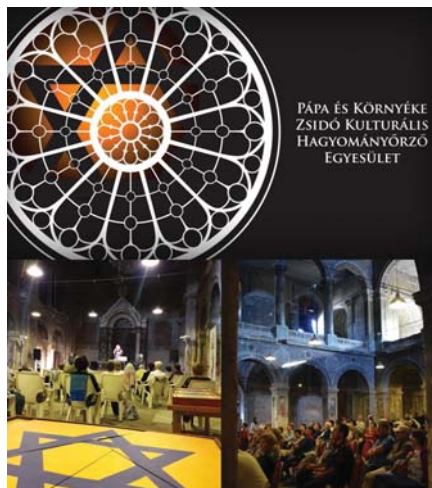
Miért fontos, hogy fennmaradjon a város egykori lakóinak emléke, mit tanulhat az ő szokásaikból, történeteikből a mai kor embere? Miként fogadják kezdeményezéseiket a helyi lakosok?

Azt gondoljuk, hogy egy települést mindig a lakói határoznak meg, ők adnak hozzá tehetséget, kreativitást, szellemiséget, tudást. Éppen ezért fontos, hogy ne feledkezzünk el a Pápa és környékbeli zsidóságról, akik meghatározói voltak a települések történelmének. A zsidó kereskedők, tanárok, orvosok formálták, alakították a helytörténetet. A vallási és kulturális sokszínűség, azok egymásra hatása teszi pulzálóvá a társadalmat – az együttélés, a fejlődés mozgatórugói. Ha ezt elfelejtjük, akkor olyan, mintha valamely testrészünkön feledkeznénk meg, mely nélkül talán lehet létezni, de nem érdemes.

A hajdani zsidóság történetéről ezért kell beszélnünk és megismertetni azt az örökséget, melyet ma talán mások visznek tovább, de az alapok nélkül erre nem len-

ne lehetőség. Tanulni mindig lehet egy mástól – mi a zsidóság esetében pont erre helyezzük a hangsúlyt: a tanulás fontosságára, az ismeretszerzés jelentőségére, mely nélkül nincs érdemi fejlődés.

A helyi lakosság egyre érdeklődőbbben fogadja programjainkat, az elmúlt években szélesebbre nyíltak a kapuk és talán elfogadóbbá váltak az emberek is – legalább is mi ezt tapasztaljuk akkor, amikor egy-egy rendezvény meghívott vendégeinek sokszínűségét látjuk. Ha bezárkózunk és nem nyitunk mások felé, akkor elvesz a hagyományok átadása, lelassul annak tempója,

és nem érzük el az egyik legfontosabb célt – hogy leküzdjük az intoleranciát, hogy csökkentjük az antiszemitizmust.

Mindezeket csak a megismerés, a tanítás és tanulás, az el- és befogadás útján lehet megvalósítani, személyes találkozásokkal. Ha megismerjük egymást, ha a zsinagóga épülete nyitva áll mások előtt is, akkor van mód testközelből érzékelni a múltat és megvalósítani az elfogadást a jelenben – ez zárt ajtók mögött nem megy a XIX. században.

Melyek voltak az utóbbi időszak legfontosabb, Önök által szervezett rendezvényei?

Szerencsére számos olyan rendezvény volt az egyesület szervezésében, mely most

már hagyománnyá vált. Négy éve hoztuk vissza a zsinagóga falai közé a Purim és Hanuka ünnepeit – ahol a hideg ellenére is nagy számú érdeklődő ismerkedik a zsidóság jeles napjaival, azok tradícióival.

A tanuláshoz tartoznak a nyári Zsinagógai séták előadássorozatai is, melyek szintén e csodálatos épületben hangzanak el és kapcsolódnak a kulturális, vallási ismeretekhez, Izrael államához, a héber nyelvhez. Ennek őszi változata a Zsidó Szabadegyetem, ahova neves előadókát hívunk meg, hogy tőlük tanulhassunk. Ezeknek az alkalmaknak a Pápai Református Teológiai Akadémia adott otthont.

Szintén az ismeretterjesztés része a Sétáljunk együtt! sorozat, amikor a város különböző pontjain barangolunk vagy az ország zsidó örökségeinek megismerésére szervezünk csoportos kirándulásokat. Ezek szintén nyitottak nem csak a tagság, hanem az érdeklődők számára is.

2018 óta szeptemberben két napos Zsidó Kulturális Napok rendezvény szól a sokszínű művészetről és a felekezeti találkozásról, a párbeszéd jelentőségéről. Itt elsődlegesen a kultúráé a főszerep.

Kiemelkedő jelentőségű, hogy 2019-ben elindult egy szorosabb együttműködés a Dunántúl északnyugati részén található zsidó közösségekkel. Nagyon fontos, hogy az egymáshoz viszonylagos közelségben tevékenykedő hitközségek, szervezetek megismerkedjenek egymással közelebbről is, hogy együttesen szervezünk ünnepeket, segítsük egymás munkáját. A kezdeményezés első fázisában Mosonmagyaróvár, Sopron, Szombathely és Pápa vett részt, de már vannak további csatlakozó közösségek is, akik szívesen vennék az együttműködést. Ez nem egy hivatalos szervezet, hanem egy közösségformáló lehetőség, hogy ha már a zsidóság létszáma nem olyan kiemelkedő, akkor a meglévők fogjanak össze és tegyenek egymásért, a hagyomány ápolásáért, hiszen a gyökereink azonosak.

Mennyire volt/van hatással a koronavírus aktuális projektjeikre?

Sajnos a koronavírus nagyban átszervezte az egyesület életét – ahogy minden más közösséget is. 2020. március 8-án még meg tudtuk tartani Purim ünnepét, de azt követően a tavaszi időszak a karanténról szólt.

Folytatás a 6. oldalon.

Zsidó gyerek a Duna-partról

Szemelvények Herzog Itzhak kéziratából – 3. rész

Apámat pár nappal az első világháború kitörése után behívták az egységéhez. Egy tízezerredben harcolt, mint ágyúparancsnok. Az olaszok elleni csatákban vett részt az Isonzó mentén. A gyalogság előretörését segítették támogató tüzérről. A harcokban nagyon sok katonára esett mindkét oldalon. Apám bizonyította parancsnoki képességeit, bátorságát és leleményességét. Mindezt megkapta a Szignum Laudiszt, a hősiesség jelét, főhadnaggyá léptették elő. Hallását részben elvesztette az ágyúdörgések miatt. Igazi hazafi volt, letaglóztta a vereség. Az állampapírokba fektetett megtakarításai nagyrészt elveszítették értéküket. Megboldogult anyám elbeszélése szerint, apámnak szerelmi viszonya volt egy magas rangú tiszt lányával, komoly szándékot mutatott iránta. A hölgy szülei egy feltétellel egyeztek volna bele a frigybe, ha apám elhagyja a vallását. Ő ezt egyértelműen elutasította. Leszerelése után nagy volt a káros és a munkanélküliség az országban. Ezért csalódottan hazatért szülőfalujába. A

tény, hogy a település, a trianoni egyezmény következtében Csehszlovákiához került, szintén nem tette boldoggá.

Újból visszatérek a Herzog családhoz Mocson. Apám vezeti a birtokot, a fatelepet és vállal építkezést is. Ernő bátyjával együtt dolgoznak, mindketten megrögzött agglégények. A szüleik állandóan forszírozzák a nősülést. Az idő szalad, apám már 45 éves. Szegény nagyszüleim, már el voltak keseredve, hogy három gyermekük (Rezsín, Miklós és Ernő) egyedül marad. Emma lányuk fiatalon meghalt, ekkorra már Janka és Eszter férjhez mentek. Janka Nógrád megyébe a Fischer, Eszter Budapestre a Blau családba.

Dunamocson a család jó módban élt, magas életszínvonalon, apámnak saját autója volt, ez ritkaságnak számított az egész környéken. Bár csalódott volt a Csehszlovákiához történő csatlós miatt, értékelte a rendszer demokratikus törekvéseit. Jó baráti kapcsolatokat ápolt a falu jeles személyiségeivel, a jegyzővel, a katolikus és református pappal, az isko-

laigazgatóval, tanítónóval. A helyiek is tisztelték, megértette óhajukat, hogy a falu mielőbb visszatérjen az anyaországhoz. A házasságközvetítő sokszor kudarcot vallott, de nem hagyta abba az erőfeszítéseit. Újabb és újabb menyasszonyjelölteket szerzett. Muszáj sikerülnie, egy nagyon jó partit szerzett – mondogatta gyakran. Egy 18 éves, szegény, tisztességes edénykereskedő család lányát ajánlotta apámnak Szenicéről. A intelligens jelölt kereskedelmi középiskolát végzett Szokolcán. Az agglégény ezúttal kivételt tett, nem utasította el az ismerkedést. Lehr Irma elnyerte a tetszését. Az olvasónak biztos feltűnik a nagy korkülönbség, hiszen a lánya lehetett volna, 26 év volt köztük. Anyámra nagy hatást gyakorolt a jó módban élő vőlegény egyénisége, nem volt nehéz otthagyni a szűkös, ekkor még négy nővérrel, bátyjával és öccsével megosztott szülői házat. Nem lehetett akadály sem az anyagi, sem a korkülönbség. ◀

(a részletet a szerző engedélyével közöljük)

Folytatás az 5. oldalról.

Szerencsére gyorsan megalakult a tagságból az a segítő csoport, akikre számíthattak a rászorulóknak, egyedül élők – így figyeltünk egymásra a bezártság hónapjaiban. Akkor jött létre heti hírlevelünk is, mely azóta töretlenül készül és így közvetíti a zsidósághoz kapcsolódó aktuális híreket, érdekességeket, tanulmányokat a nagyvilágból. Ezt megkapják azok az érdeklődők is, akik erre igényt tartanak.

Nagy szomorúságunkra, az áprilisra tervezett Sétáljunk együtt! sorozat nagyváradi kirándulását le kellett mondanunk, pedig minden készen állt arra, hogy megismerjük e nagyváros zsidó múltját és jelenét. A nyáron – bár kevesebb előadással – de a Zsinagógai sétákat is megtarthatuk, szeptemberben egy naposra rövidítettük a kulturális nap rendezvényét. Sajnos – a korlátozások és talán a fertőzéstől való félelem miatt – kevesebb érdeklődőt tudtunk megszólítani a programokkal.

Az őszi szabadegyetemünk teljesen eltolódott, még reménykedünk, hogy tavasszal tudjuk pótolni.

Próbálunk az online térben tervezni, de

be kell látni, hogy ez nem mindenki számára hatékony, a virtuális tér sajnos még nem hozta el a találkozások kapcsán várt eredményeket.

Meghatározó kezdeményezése volt a 2020-as évnél, hogy a nyár folyamán létrehoztuk az egyesület alszámláját, mely a pápai zsinagóga felújítására várja az adományokat (Budapest Bank HU72-10101054-57046100-01005009). Ez már régi terv volt, és reméljük, hogy érkeznek is majd azok a támogatások, melyek hozzájárulnak, hogy egyszer újra igazi szépségében álljon az ország harmadik legnagyobb zsinagógája. Mivel folyamatosan érkeznek hozzánk érdeklődők, akiket kaulazolhatunk a zsinagógában (hajdani pápai családok, iskolai csoportok, kirándulók, zsidó közösségek), így nagyon fontos számunkra, hogy minél többen lássák és vigyék hírét ennek az épületnek.

Ami azonban pozitívum, hogy az eredményes pályázatoknak köszönhetően lehetőségünk nyílt az eszközállomány fejlesztésére, így elkezdődött annak a technikai fejlesztésnek a megalapozása is, ami eddig nem volt jellemző a szervezetre. Így

már saját eszközökkel is ki tudjuk szolgáltatni rendezvényeink egy részét.

Milyen tervekkel készülnek a járvány utáni időszakra?

Terveink vannak, pályázatokat is írtunk ezek megvalósítására. Szeretnénk folytatni a dunántúli összefogás fejlesztését programokkal, közös képzésekkel. Az elmaradt kirándulást szeretnénk az őszi folyamán megvalósítani, de egy nyári ismerkedést is tervezünk már évek óta (eddig még csak fejben) a komáromi zsidó közösséggel. A rendszeres programjaink megtartása mellett a legfontosabb jelenleg egy közösségi tér kialakítása, mely egyre inkább igényként jelentkezik a tagság részéről is. Szükség van egy olyan találkozási helyre, ahol a kiscsoportos képzéseket (héber nyelv, zsidóság alapjai, vallási élet) megkezdhetjük, ahova vendégeket hívhatunk, ahol kötetlenül találkozhatunk. Sajnos a zsinagóga jelenlegi állapota ezt nem teszi lehetővé az őszi és téli hónapokban. Így most keressük azokat a támogatókat, akik elérhetővé tennék e közösségi hely megvalósítását. ◀

PA-PT

PASZTERNÁK
ANDRÁS

Kék-fehér hétköznapiak

105. fejezet: Magyarok, ha összejönnek...

(2012. december 7.)

„Smá Israel...” – mormolom a 63-as busz megállójában, amint az Örökkévalóra bízom magam, mielőtt a pár héttel ez előtti, szerdai buszrobbantás óta először felszállok a DAN társaság fehér-kék járművére. Kicsit olyan érzésem van, mintha egy jó nagy pofára esés után visszaülnék a biciklire vagy ráállnék újra a korcsolya élére... /Na jó, a képet kicsit árnyalja, hogy se biciklizni se korcsolyázni nem tudok.../

Ramat Ganban még volt ülőhely, Givatayimon átvágva elértük egy reggeli, pesti hetes busz telítettségét, s a tömeggel együtt a két héttel ez előtti negatív élmények is halványodni kezdtek...

Izrael folyamatosan változik, a HaShalom pályaudvaron lecserezték a peronkapukat, a vizuális utastájékoztatót, van már ingyen wifi, sőt az Ashkelon felé tartó vonaton sem kellett elszakadni a világhálótól... Hát igen, újra Ashkelon..., de erről majd egy másik posztban.

Szerdai visszaérkezésem után pár órával megcsörrent a telefon. Ki hívhat? – vetődött fel bennem a kérdés. Kedves ramat gani szomszédom Anna keresett. Egy másnapi rishon lezióni magyar találkozóra invitált. Vannak rendes emberek! Az izraeli magyarok Facebookon szerveződő Baráti köre szinte minden hónapban tart összejövetelt. Egyszer már én is jártam egy ilyen találkozón, amit akkor pont Annáéknál rendeztek.

13-an gyűltünk össze a vendéglátóknál. Beszélgetéssel, egy rehovoti házaspár által készített ízletes sütemény elfogyasztásával, kártyázással és a házi kedvencek megszemlélésével telt az éjszaka nyúló összejövetel.

A résztvevők többségét még nem ismertem. Az egyik hölgy megkérdezte: “Te vagy ugye a Kispaszi?” Mire a másik oldalról valaki megjegyezte: “Á, a Kispaszi, akkor te hasaltál a virágágyások mellett a légiriadó alatt a Bar Ilan Egyetemnél”... Hát igen, néha a legváratlanabb pillanatokban idézik a Posztdok Naplót.

A kellemes, baráti hangvételű estéért köszönet Kingának, a főszervezőnek, a házigazdáknak, mindenkinek, aki eljött, ja és még egyszer Annának, aki gondolt rám, felhívott és el is fuvarozott.

Jó szombatot, a holnap este kezdődő chanuka fényei ragyogjanak be minden otthont, hozzanak nyugalmat, békét nem csak a Szentföldre.

(2012. december 9.)

Mindig hadilábon álltam a könyvtárakkal. Utoljára általános iskolás koromban rendelkeztem olvasójeggyel. Emlékszem, valahogy sosem sikerült időben visszavinni a kikölcsönzött könyveket a Duna rakparti intézménybe. Jöttek is a felszólítások, s az elengedhetetlen büntetések.

A gimnázium alatt leszoktam a “könyvpatoták” látogatásáról, s az ELTE TTK kémiai könyvtárában is viszonylag kevés időt töltöttem, elvégezve a kötelező és a szakdolgozathoz nélkülözhetetlen irodalmazásokat. Munkahelyemen, a Kémiai Kutatóintézetben, az első években állandó harcot vívtam a két, fehér és kék kártyával működő, azaz inkább nem üzemelő fénymásolóval. Mekkora kalandtúra volt, amikor egyezer egészen a BME könyvtáráig kellett leutazni a Rózsadombról.

Szerencsére, az utóbbi években szinte az összes cikk, amely a kutatásaimhoz nélkülözhetetlen, elérhető már néhány gombnyomásra. S az embernek nem kell elmásznia a folyóiratoktól és szakkönyvektől roskadozó polcokig. A Bar Ilan Egyetemen nem is láttam még belülről a könyvtár épületét. Van azonban egy olyan könyvgyűjtemény, amely belopta magát a szívembe.

A 63-as busz vonalán 8-10 megállónyira tőlem, a mesés Rambam téri olajfától néhány lépésre működik a Drory Izraeli Magyar Könyvtár, melyet Dávid Drory magyar származású izraeli újságíró emlékére alapította és működteti a Budapesten bejegyzett Diaspora Alapítvány. A családias kezdeményezés ma ünnepelte fennállásának első évfordulóját. Az Új Kelettel (izraeli magyar hetilap) közösen szervezett összejövetelre közel harmincan érkeztek Givatayimba. A házigazdák köszöntői után sólet partira került sor, nem hiányozhattak a chanukai fánkok, a résztvevők által készített sütemények és a szülinapi torta sem. A kezdemény túl mutat a könyvkölcsönzésen, mára a tel-avivi magyar élet meghatározó szereplőjévé lépett elő a Drory. Könyvbemutatók, újságíróklub és iskola, érdekes, különböző témákban elhangzó előadások várják az érdeklődőket havonta több alkalommal.

A ma esti összejövetel is azt mutatta, igazi közösségépítő ereje van ennek a helynek. Mi mást kívánhatok a magyar kultúra eme szentföldi bástyájának, mint további születésnapokat, sok látogatót, vonzó programokat.

Köszönet Gabinak és Zsoltinak, akik otthonukba fogadták a könyvtárat, Erős-Hajdu Szilviának, az Új Kelet főszerkesztőjének és a lap lelkes újságíró csapatának, akik jelenlétükkel emelték az est fényét. ◀

Folytatjuk.

DR. ORNA
MONDSCHIN

Löwinger Mancsi szakácskönyvéből A bibliai startup

Sokszor tehetetlenül állunk a konyhában, azon gondolkodva, mit főzzünk aznap, valami olyan ízleteset, könnyűt, amelyhez minden hozzávaló megtalálható odahaza. Végig gondoljuk az előző heti menüt, rádöbbenünk, hogy már minden lehetséges dolgot elkészítettünk. Volt sült csirke szombaton és vasárnap, rántott hús hétfőn, gulyás kedden és szerdán, fasírt csütörtökön, hal pénteken és így tovább. Mit főzzünk? Nincs válasz. A szakácskönyvekben vagy az interneten próbálunk segítséget találni, nem mindig járunk sikerrel, pont a szükséges alapanyag hiányzik. Ilyenkor megfogadjuk, hogy a következő bevásárláskor beszerezzük ezt is.

A szakácskönyvekben vagy az interneten próbálunk segítséget találni, nem mindig járunk sikerrel, pont a szükséges alapanyag hiányzik. Ilyenkor megfogadjuk, hogy a következő bevásárláskor beszerezzük ezt is.

Közeledik savuot, a Tóraadás ünnepe, amikor a vándorló nép a Színáj-hegyen elnyeri a szellemi szabadságot is az egyiptomi kivonulást, a fizikai megszabadulást követő hét hetes sivatagi vándorlás után. Őseink a napon megsülő tésztát, a macesz alapanyagát vitték magukkal távozásukkor, a vándorlás során az égből hulló mannat fogyasztották. Ebből, mindenki csak annyit szedhetett össze, amennyire a családjának aznap szüksége volt. Nem lehetett tárolni, eltenni a következő hetekre, mert amit nem fogyasztottak el, rögtön elromlott. Nem tudjuk, milyen volt az íze, a kinézete a negyven éven át, a szombat kivételével minden nap aláhulló ételnek. Bölcseink szerint, az íze olyan volt, amilyen áldást mondtak a fogyasztása előtt. Mennyire „egyszerű” dolguk volt a háziasszonyoknak, csak eldöntötték, mit egyen a család, és elmondták a megfelelő sorokat.

Ez lehetne egy fantasztikus startup alapja a modern világban. Megoldaná a mindennapi „mit együnk” dilemmát, a heti bevásárlások kérdését. Mivel ma nincs manna, ki kell találnunk, mit készítsünk a közelgő ünnepre. Izrelben a savuotot elnevezték a tejtermékek ünnepének, a következő lehet a menü:

Előétel

Lazacszeletek a sütőben

A szeleteket meglocsoljuk kevés olivajjal, citromlével, megsózzuk, fóliával letakarjuk. 35 percig így, majd újabb 5 percig fólia nélkül sütjük.

Főétel

a) Cézársaláta

A cézársalátához friss zöldsalátát nagy darabokra vágunk, adunk hozzá koktélpadradsomot, apróra vágott uborkát, felkari-kázott vöröshagymát, joghurtot vagy salátaöntetet. Pirított kenyérkockával tálaljuk.

b) Rakott krumpli

Ennek elkészítését mindenki ismeri.

c) Háromsajtos tészta

A kifőzött tésztára melegen ráreszelünk

háromféle sajtot, teszünk rá egy kevés vajat, összekeverjük és ízlés szerint fűszerezünk.

d) Padlizsán quiche

A padlizsánt kockára vágjuk, összekeverjük a feldarabolt piros paprikával, padricsommal és hagymával. Rövid ideig pároljuk. A quiche alapjához használhatunk kész tésztát, vagy összekeverünk 25 dkg lisztet, 10 dkg vajjal, kevés sóval, pár kanál jéghideg vízzel. Pihentetés után kinyújtjuk a quiche vagy más formájú tepsi-be, 20 percig sütjük. Összekeverünk 2 tojást 20 dkg túróval, reszelt sajttal, hozzáadjuk a párolt zöldségeket, majd ráöntjük a félig sült tésztára. Még 30 percig sütjük, míg a teteje meg nem pirul.

e) Káposztasaláta

Desszert

Friss gyümölcs és sütés nélküli sütemény

30 dkg kekszlet beáztatunk tejbe, vígyázva, hogy ne legyen túl puha. Szépen elrendezzük a tálba az első sort, amelyre tejszínhabbal összekevert vaníliapudingot teszünk. Így folytatjuk a lerakást. Az utolsó sorra csokoládéöntetet kenünk, egy éjszakára hűtőszekrénybe tesszük. ◀

Pészah az online térben

Akovásztalan kenyér ünnepére is tartalmas weboldallal készült a JCC Budapest – Bálint Ház. A peszah.balinhaz.hu lapon az ünnep eredetéről, hagyományairól olvashatunk, recepteket, történeteket böngészhetünk, dalokat hallgathatunk. Van küldetéses játék, mely az ünnep után is teljesíthető, fejtörők, kicsiknek szóló feladatok is helyet kaptak az online térben.

Az oldalhoz kapcsolódóan az ünnep második estéjén közös, virtuális széder várta az érdeklődőket, ahol a családi kuratórium csapata játékos formában vezette végig a gyerekeket és a felnőtteket az egyiptomi kivonulás történetén. ◀

Vezetőségi gyűlés

Aprilis közepén a hétfői virtuális klubot követően ülésezett a Komáromi Zsidó Hitközség vezetősége. A megbeszélésen áttekintésre kerültek az aktuális feladatok a Menház, az Eötvös utca 9-es lakóház és a temető vonatkozásában.

Megbeszéltük a folyamatban lévő pályázatok helyzetét, megindult a közös gondolkodás a járvány utáni újraindítás első lépéseiről. ◀

Životný príbeh riaditeľa komárňanskej nemocnice a primára chirurgie Dr. Móra Lipschera – 1. časť

Manžel sestry mojej starej mamy z otcovej strany Dr. Mór Lipscher bol významným chirurgom svojich čias. Pred mnohými rokmi som preskúmala históriu vyvraždenej rodiny, ktorej krátku verziu by som chcela vyrozprávať čitateľom.

Dr. Mór Lipscher Mór sa narodil 29. marca 1870 v meste Čadca v Trenčianskej župe. Jeho otec Dr. Kálmán Lipscher, ktorý bol okresným lekárom v Čadci, sa narodil ako desiate zo šestnástich detí Markusa Lipschera a Šarloty Kohnovej dňa 20. októbra 1842 a zomrel ako 73-ročný 18. januára 1913 v Komárne. Pochovaný je vedľa svojej manželky v Bytči. V roku 1867 sa oženil s Annou Rothovou (*18. októbra 1843 v Dubnici nad Váhom, +18. októbra 1910 v Bytči). Narodilo sa im osem detí; ako druhý prišiel na svet Mór Lipscher. Základné vzdelanie získal v Bytči, neskôr študoval na Maďarskej kráľovskej štátnej reálnej škole v Kremnici vzdialenej od jeho rodiska na 105 kilometrov. Bol vynikajúcim študentom, vo vyšších ročníkoch získal oslobodenie od školného a bol odmenený knižnými darmi. Štúdiá ukončil v školskom roku 1887/88 s vynikajúcim výsledkom.

Jeho univerzitné štúdiá som skúmala v archíve Semmelweisovej univerzity v Budapešti, kde sa nachádzajú dokumenty lekárskej fakulty niekdajšej trnavskej, neskôr budapeštianskej univerzity. Mór Lipscher bol poslucháčom budapeštianskej lekárskej univerzity počnúc školským

rokom 1889/90, keď tam vyučovali najvynikajúcejší profesori tej doby. V rokoch 180-1893 študoval v zahraničí – vo Viedni, v Berlíne a v Prahe pod vedením najlepších profesorov a dňa 29. septembra 1894 bol verejným riadnym profesorom Endrem Hőgyesim promován za doktora lekárskeho vied.

Spomedzi šestnástich uchádzačov získal zamestnanie neplateného pracovníka operačných sál pri chirurgickej katedre č. II (Verejná nemocnica Rókus) a bol praktickým profesorom Dr. Imre Réczeyho. Od roku 1899 pôsobil ako chirurg Nemocnice sv. Štefana (Ul. üllői) vedenej súkromným profesorom Dr. Manó Herczelom.

Prvú operáciu mozgu vykonal v roku 1884 Angličan Rickman Godlee, prvú operáciu mozgového nádoru v Maďarsku urobil Dr. Mór Lipscher dňa 1. augusta 1900 na operačnej sále Nemocnice sv. Štefana v Budapešti. V tento deň v Maďarsku po prvýkrát otvorili ľudskú lebku s cieľom odstránenia mozgového nádoru. Druhý podobný zákrok vykonal 24. augusta 1900. Obe úspešné operácie sa spájajú s menom Dr. Móra Lipschera, ktorý sa týmito počinmi zapísal do histórie lekárstva.

O zákrokoch referoval aj na zasadnutiach Chirurgického oddelenia Budapeštianskeho kráľovského lekárskeho spolku, jeho články boli uverejnené vo všetkých významných lekárskejších periodikách a ročenkách. V Budapeštianskom spravodajcovi zo dňa 25. augusta 1901 vyšiel článok o tom, že na oddelení profesora Herczela vo Verejnej nemocnici sv. Štefana oslavovali jubileum: dr. Mór Lipscher vykonal stú operáciu brucha, ktorá je najodvážnejším zákrokom.

V posledných rokoch 19. storočia bol na Verejnú nemocnicu v Komárne taký smutný pohľad, že bolo nevyhnutné postaviť novú budovu. Pacientov liečili vo vlhkých brlohoch dvoch prastarých prízemných domov. Obe nemocnice – mužská na mieste niekdajšej sódovárne a ženská v bývalej budove hlavného gymnázia – poskytovali úbohý obraz. Mesto zakúpilo pozemok, na ktorom súčasná nemocnica stojí a v roku 1896 vypísalo súťaž na vyhotovenie projektov. Výstavba pod vedením stavebného podnikateľa Ferenca Hegyiho začala v roku 1900 a ukončená bola v lete 1902. ◀

Dr. Wágnerné Mohácsy Erzsébet
(Pokračujeme.)

Pokračovanie zo strany 1.

Písali články, prekladali, korigovali, zalamovali, fotili, osobne roznášali či balili a zasielali výtlačky poštou, alebo podporovali jeho vydávanie. V predchádzajúcich jubilejných číslach sme ešte v tomto bode každého menovali. Po tristo mesiacoch by sme určite niekoho vynechali, tak radšej ani nezačneme. Je to tímová práca! Najväčšia vďaka, samozrejme, patrí ČITATEĽOM, ktorí otvárajú obálky a e-maily, začítajú sa do stípcov Spravodajcu, ktoré sú adresované práve im a spomedzi ktorých mnohí uchovávajú prvé, ešte fotokopírkou rozmnožené čierne-biele čísla.

Ani dnes neplánujeme na dlhé trate, kým na to budeme stačiť, noviny vždy „dáme dokopy“. Riči Saláth, náš grafik – bez ktorého obetavej práce by noviny určite nevychádzali v tejto forme – bude namosúrený, lebo počet znakov Myšlienok redaktora sa blíži k 1710. My sa však už blížíme k číslu 300, hádam nám to odpustí... ◀

Pokračovanie zo strany 1.

Tlačovina našej obce vychádza od počiatkov dvojazyčne – v maďarčine a v slovenčine. Vo funkcii korektorov a prekladateľov nám pomáhali a pomáhajú: Agnesa Padlovicsová, Zuzana Kertész Paszternáková, Katarína Potoková a Magda Vadász.

Židovská náboženská obec v Komárne oslaví na jeseň tohto roku 230. výročie svojho vzniku. Posledných 25 rokov povojnového obdobia je významným časovým úsekom, podrobne dokumentovaným Spravodajcom. Ak bude niekto po uplynutí mnohých desaťročí skúmať práve toto obdobie našich dejín, nebude to mať ťažké. Na stránkach našich novín sa dočíta o kultúrnych a náboženských podujatiach, o rekonštrukciách našich budov, umiestnení pamätných tabúl a o dôležitých momentoch života obce.

Ďakujeme vedeniu náboženskej obce, všetkým, ktorí vydávanie novín podporili, autorom článkov, spolupracovníkom i čitateľom a v neposlednom rade obom redaktorom, Tomimu a Andrišovi. Hovorí sa, že jeden oduševnený člen komunity dokáže zázraky. U nás sa tento počet zdvojnásobil, nápady dvoch programových koordinátorov spestrili uplynulé roky našej obce. Želám si, aby sme ešte dlhé roky v zdraví čítali Spravodajcu! ◀

Anton Pasternák,

predseda Židovskej náboženskej obce v Komárne

V pondelok sa stretávame Čo sa udialo v online klube?

Aj počas uplynulých týždňov sme sa pravidelne stretávali v našom virtuálnom klube Ajvé pondelok! Okrem členov a sympatizantov miestnej obce sa k nám pravidelne pridávajú záujemcovia z okolitých obcí i zo vzdialenejších kútov sveta.

Dňa 5. apríla sme sa o púti vedúcej od Pesachu k Šavuotu učili spolu s blogerkou Zsblog.hu **Dórou Miklós** v rámci jej prednášky s názvom Zo slobody do slobody. Záujemcovia sa mohli zahĺbiť do histórie a tradícií obdobia počítania omerov. Po prezentácii kládli poslucháči v súvislosti s tradíciami mnoho otázok.

V deň hlavného sviatku Pesachu sa dňa 29. apríla o 18. hodine stretnutie nekonalo, o ôsmej hodine večer sme sa v rámci krátko rozhovoru stretli s tými, ktorí nechceli vynechať ani tento pondelok.

Dňa 12. apríla sme oslavovali 73. výročie založenia Izraela. Po úvodnej prednáške **Orny Mondschein** o vzniku štátu a prvých vlnách alijj sa s nami o svoje myšlienky podelila **Miriam Neiger-Fleischmann** a jej sestra **Yhudit Stav**, **Pali Holczer**, **Yossi Weisz** a **Yossi Mondschein**, ktorí hovorili o tom, čo pre nich ako Izraelčanov znamená

Pamätný deň padlých Yom Hazikaron a Deň nezávislosti Yom Haatzmaut. Po dojímavých slovách nasledoval kvíz o Izraeli.

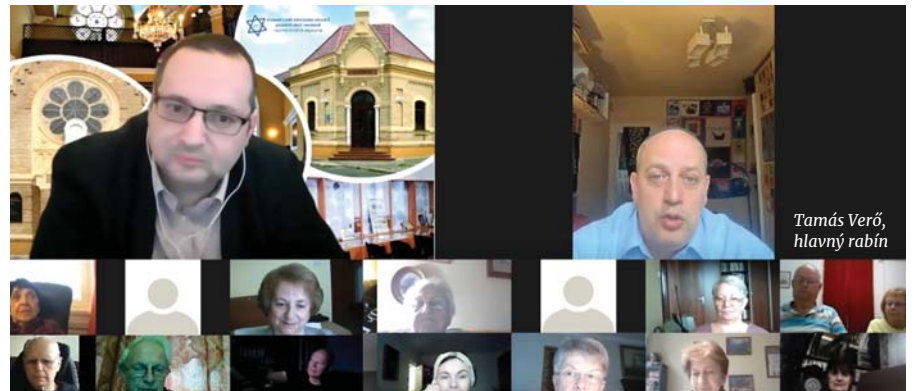
O výzvach a výsledkoch virtuálneho budovania komunity sme dňa 19. apríla hovorili s hlavným rabinom **Tamásom Verő** z Budapešti. Náš hosť sumarizoval skúsenosti obvodu Frankel, poskytnúť nám ucelený obraz o pestrej paletе online

podujatí a o iniciatívach oslovujúcich rôzne generácie.

Dňa 26. apríla pokračovala naša spolupráca s Maďarským židovským múzeom. Tentoraz sme si vypočuli prednášku **Eszter Bánfalvi-Orosz** o Židovskom dedičstve mesta Herend. Vzrušujúca rodinná história a fascinujúce porcelánové predmety so židovskou tematikou vyvolali v poslucháčoch mnohé osobné spomienky.

Po spoločnom vzdelávaní sme sa s účastníkmi online klubu zakaždým porozprávali, vypočuli sme si, čo sa udialo od Komárna cez Nagykanizsu až po Košice, od Dunajskej Stredy cez Bratislavu, Budapešť až po Izrael či Švajčiarsko. ◀

PA

Židovské dieťa z brehu Dunaja Úryvky z rukopisu Itzhaka Herzoga – 2. časť

Môj starý otec mal tri dcéry a dvoch synov, mladší syn bol môj otec. Jeho rodný list bol vystavený dňa 5. augusta 1885 a zachoval sa pre nasledujúce generácie. Pomenovali ho Mór, dostal meno nemeckého pôvodu. Jeho rodičia sa volali Jozef a Šarlota. Dátumom obriezky bol 21. august. Jeho narodenie zaznamenal rabin Jisrael Reich do matriky Rabinátu v Bátorových Kosihách. O dátume narodenia jeho súrodencov sa údaje nezachovali. Režin a Ernest žili v Moči, ich staršia sestra Janka sa vydala do obce Érsek-vadkert (Novohradská župa) do rodiny Fisherovcov. Vlastnili stovky jutár úrodnej pôdy a cukrovar. Aj cukrovú repu si dopestovali sami. Ich sestra Ema zomrela mladá, nedožila sa možno ani tridsiatky. Ester, o ktorej som sa dozvedel až neskôr, žila v Budapešti. Dopočul som sa o tom v roku 2004 pri dojíma-

vom stretnutí s mojou nevlastnou sestrou v mojej rodnej dedine.

Môj starý otec Mór po ukončení ľudovej školy pomáhal v hospodárstve, rád sa venoval najmä murárskej a tesárskej práci. Jeho rodičia sa rozhodli, že ho pošlú študovať do Budapešti na Cisársko-kráľovskú vyššiu stavebnú školu. Pätnásťročného Móra zapísali do vyššie spomenutej remeselníckej školy. Majstrovský list získal v roku 1904 ako projektant železných konštrukcií a domov z tehál a železobetónu. Vďaka mojej mame sa aj táto listina zachovala pre budúce generácie.

Ako dvadsaťročný narukoval do cisárskoho a kráľovského vojska. Ako učeneného človeka ho poslali do dôstojníckeho kurzu delostrelectva, po ukončení získal hodnosť poručíka. Po ukončení vojenskej služby sa zamestnal vo svojej profesii ako praktikant. V zachovaných dokumentoch sa dočítame o tom, že podniky sa o jeho

práci vyjadrovali uznanlivo. Technický rozvoj bol v tom čase nezvratný, na listovom papieri figurujú aj telefónne čísla týchto firiem.

Ernest, starší brat môjho otca, študoval na univerzite za strojného inžiniera. Pracoval vo veľkých závodoch (napr. vo Weis Manfréd v meste Csepel).

Mór si meno pomaďarčil na Miklós. Projektoval a stavil domy pre dedinčanov, bol stavbyvedúcim. Hospodárstvo sa rozrastalo, moji starí rodičia zamestnali aj pracovníkov. Prosili Miklósa, aby sa zúčastňoval na riadení majetku, ale on to odmietol. Lákal ho peštiansky odborný i spoločenský život. Projektovanie a stavenie viacposchodových domov bolo preňho väčšou výzvou. Veľkomesto aj v oblasti súkromného života sľubovalo lepšie vyhliadky ako dedina. ◀

(úryvok uverejňujeme
so súhlasom autora)

Komunitná mozaika – fotografie z minulosti našej obce –

► Kehila, Bratislava (2019): Medzi významné a úspešné aktivity obce patrí nepochybne vydávanie mesačníka *Spravodajca* (Hitközségi Híradó). Je dvojjazyčný a distribujete ho aj do iných obcí, tiež do zahraničia... Jedno z prvých čísiel vyšlo v roku 5756 (1996), ako sa vyvíjal a aké sú súčasné ambície redakcie? Keď sme v roku 1996 držali v rukách bledomodrý hárok papiera formátu A3, a uvažovali nad tým, čo si s ním počať, ani nás nenapadlo, že v ten letný deň vznikne *Spravodajca*, ktorý bude vychádzať aj o 23 rokov neskôr... Už sedemnást rokov sme oficiálne zaregistrovaným periodikom, v júni vyšlo naše 277. číslo, to znamená, že 277 mesiacov pravidelne vychádzame. Máme však aj jeden rest, čísla rokov 1997 až 2005 ešte nie sú dostupné online, toto by sme chceli čo najskôr zmeniť.

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia! Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie *Spravodajca*, údržbu budov a obnovu cintorína.

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vgy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia
IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno
alebo
IBAN: SK525200000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Spravodaj – mesačník ŽNO v Komárne, **založené** v roku 5756. (1996), **šéfredaktor**: Tamás Paszternák (tamas.paszternak@menhaz.sk), András Paszternák (andras.paszternak@menhaz.sk), **spolupracovníci**: Judit Haas, Mgr. Ferenc Piczek, **grafická úprava**: Richard Saláth, **jazyková korektúra**: Zsuzsanna Paszternákné Kertész (Komárno), Katarína Potoková (Nitra), tlač: Nec-arte Kft., Komárno, **adresa ŽNO**: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel.:/fax: 00421/35/7725-355. **Regisračné číslo**: EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO**: 34073400. Periodikum je nepredajné.

Nástenka krátke správy

Náboženskú obec, Klub Šalom a vydávanie *Spravodajca* podporili: Vilma Szalai, Alexander Wohlstein (Bratislava) a anonymní darcovia. Ďakujeme!

Pokračujeme v zúčtovaní našich projektov, resp. podávame nové žiadosti o dotácie na naše programy.

Na adrese kile@menhaz.sk očakávame nápady čitateľov na programy virtuálnych, ako aj klasických podujatí.

Knižnica je naďalej otvorená, publikácie si môžete vypožičať vo vopred dohodnutom čase. Prihlásiť sa môžete na adrese kile@menhaz.sk alebo na telefónnom čísle 7731-224.

Smútočné oznámenie

Hlboko nás zarmútila správa, že zomrela **Alžbeta Salátiová**, verná opatrovatelka židovských tradícií v Leviciach, častá návštevníčka našich podujatí a čitatelka našich novín. Jej pamiatku si zachováme, nezabudneme na jej obetavú prácu v záujme zachovania tradícií niekdajších obcí regiónu. Smútiacim vyjadrujeme úprimnú sústrasť! ◀

**vedenie Židovskej náboženskej
obce v Komárne,
redaktori Spravodajcu**

Izrael 73

► Dňa 12. apríla sme oslavovali 73. výročie založenia Izraela. Po úvodnej prednáške Orny Mondschein o vzniku štátu a prvých vlnách alijí sa s nami o svoje myšlienky podelila Miriam Neiger-Fleischmann a jej sestra Yhudit Stav, Yossi Weisz, Pali Holczer a Yossi Mondschein. (strana 3.)

Myšlienky k 300. číslu Spravodajcu

ANTON
PASTERNAK

N a jar v roku 1996 som sa vrátil zo zasadnutia vedenia obce v Menháze. Dohodli sme sa na organizácii a uskutočnení júnnového Dňa martýrov, vyriešili aktuálne otázky. Moji chlapci počúvali referát o schôdzi s veľkým záujmom. Andriš sedel na posteli, vedľa neho bledomodrý hárok papiera formátu A3. A napadlo mu, či by sme nemohli vydať spravodaj, v ktorom by sme informovali členov obce. Počítač sme už mali, a tak sme sa pustili do uskutočnenia svojho nápadu. Takto vyšlo prvé číslo, pri príležitosti spomienkového podujatia v júni 1996, a následne noviny Hitközségi Híradó – Spravodaj vychádzal ako mesačník. Redaktorom neskôr pomáhal Ferenc Piczek, odborník na informatiku.

Spočiatku sme noviny roznášali po meste osobne. Tým, ktorí bývali ďaleko, sme vozili výtlačky autom. Okrem toho sme periodikum rozosiľali poštou do rôznych obcí Slovenska i Maďarska, ako aj do mnohých kútov sveta, kde žijú naši čitatelia pochádzajúci z Komárna.

Domácu tlačiareň časom nahradilo fotokopírovanie v predajniach, neskôr tlačiarenská výroba – najprv vo firme Silvester, neskôr v Nec Marte, kde dodnes náš mesačník za spolupráce s grafikom Richardom Saláthom plnofarebne tlačia.

Pokračovanie na strane 4.

Zasadnutie vedenia obce

V polovici apríla po pondelňajšom virtuálnom klube zasadalo vedenie Židovskej náboženskej obce v Komárne. Účastníci prerokovali aktuálne otázky súvisiace s Menhádom, s obytným domom na adrese Eötvösa 9 a s cintorínom. Hovorili sme o aktuálnom stave podaných žiadostí o dotácie, spoločne sme sa zamýšľali nad prvými krokmi opätovného spustenia činnosti po pandémii. ◀

Myšlienky redaktora

V letnej horúčave čakáme na návštevníkov Dňa martýrov pri vchode do cintorína v Uličke zlatého muža. Píše sa jún roku 1996, môj brat a ja, máme 17 a 15 rokov. Každý z prichádzajúcich rodín vložíme do rúk tri zopnuté listy papiera, text je vytlačný len na jednej strane. Dve strany po maďarsky, jedna po slovensky, toto bolo prvé číslo našich novín Hitközségi Híradó – Spravodajca (presnejšie, vtedy ešte Spravodaj). Hráme sa na novinárov, píšeme o dianí v komunite, neplánujeme dopredu, len z mesiaca na mesiac klepkáme na klávesnici. Niekedy v čase prípravy 4-5. čísla sedíme u Fera Piczeka, pri zalamovaní polemizuje o tom, aké bude päťdesiate, sté číslo periodika. Ja sa len usmievam a myslím na to, že v tom čase už Spravodajca určite nebude. Fero nechápe môj mladický názor.

Dnes je 30. apríla 2021 a ja, čerstvý štyridsiatnik, píšem do počítača Myšlienky redaktora 300. čísla. T-r-o-j-s-t-é-h-o ... hláskujem opäť v duchu. Kto by sa bol nazdal. Ja určite nie! „Ujo Fero mal pravdu!“ – konštatujem.

Nuž tak by som teda mal napísať niečo veľmi jadrné, dojímavé, hodné jubilea. Niečo také, čo sme pri príležitosti stého či dvojstého mesiaca nepovedali. Lámem si hlavu a napadá mi len jedno slovo: VĎAKA! Vďaka tým, ktorí od začiatku verili v silu tlačeného či elektronického slova, tvorcom, ktorí od počiatkov, alebo v jednotlivých obdobiach, redigovali naše periodikum.

Pokračovanie na strane 4.

ANDRÁS
PASZTERNÁK